

Het Achterland van het theater

"Utopie betekent uiteindelijk niet dolen, maar thuiskomen. We zijn niet veel thuis, we zijn niet genoeg thuis. Toch zoeken we het nog steeds ergens buiten, want we zijn liefdeloos en trouweloos, niet opgewassen tegen het meest nabije en het heden.(...)

De oorspronkelijke goede geest der utopie wordt maar al te gemakkelijk een deserteur en vijand van de mens, wanneer hij alleen maar de ogen sluit en zich in de verte vermeit, wanneer hij niet de strenge mystiek is van de dichtsbijzinde, nuchtere dingen." (Joachim Schumacher)

"Het onderweg zijn, zonder vaste plaats - hoe heeft me dat steeds opnieuw in vraag gesteld - gelukkig maar."(Peter Handke, *Das Spiel vom Fragen*)

1. In de laatste van de *Zestien Scènes* verschijnt Jan Joris Lamers temidden van een koffiedrinkend gezelschap met een kinderkroon op het hoofd. Hij doet veel te veel klontjes suiker in zijn koffie. De anderen, glimlachend, niet begrijpend, gegeneerd, kijken toe. Lamers als allegorie van de theatermaker in onze moderne, nog steeds burgerlijke samenleving: de outcast, maar dan niet in de gedaante van de revolutionaire beeldenstormer, maar wel in de gedaante van de clown, diegene van wie men niet weet welk verdriet hij achter zijn masker verbergt. De kunstenaar als kind, clown, als eeuwige thuisloze die voortdurend rondhangt waar mensen zijn, maar temidden van hen zijn plaats niet meer kent. "Noem mij de mannen en vrouwen en kinderen, die mij zoeken zullen, mij, hun verteller, voorzanger en toonaangever, omdat ze mij nodig hebben, meer dan wat ook ter wereld."(Peter Handke, *Der Himmel über Berlin*) De scène als verlangen naar gemeenschap.

2. Tegenover de eindscène van *Zestien Scènes*, de beginscène van *Das Spiel vom Fragen* in de Monty (Antwerpen). Acht acteurs komen op. Slep een grote reiskoffer naar het midden van de scène. Dan trekt iemand de stekker uit. Volslagen duisternis. Geen echte paniek. Wel verwarring op de scène. Geroezemoes. Opnieuw licht. Opluchting. De scène, het speelveld is in de Monty omsloten door bakstenen muren. We zitten binnen, op-

gesloten. Als hier het licht uitvalt, is het donker, nachtzwart. De reiskoffer en de duisternis: haast cliché-beelden van onderweg zijn en verloren zijn. Dat zijn de metaforen die Maatschappij Discordia gebruikt bij het begin van de encenering van Handkes nieuwste stuk *Das Spiel vom Fragen oder die Reise zum sonoren Land* (1989). Net zoals Handkes "pelgrims" zijn de acteurs van Discordia op weg, met iedere scène dieper doordringend in het "Achterland", op zoek naar de juiste plek om *Het spel van de vragen* te spelen. De scène als plaats van afzondering, bezinning, bevraging.

3. Tegenover de beginscène van "Das Spiel vom Fragen" in de Monty, dezelfde scène in 't Stuc (Leuven). Geen bakstenen muren hier en geen volslagen duisternis. De grote ramen aan de zijkanten worden niet met doeken afgedekt. Eén van de ramen staat zelfs open. De warme lenteavond kan zo naar binnen. Wat er buiten gebeurt, maakt op een of andere manier deel uit van het gebeuren op scène. En omgekeerd kan de voorbijganger niet anders dan naar binnen kijken. De scène als plaats ergens tussen binnen en buiten, als bemiddelaar tussen verbeelding en werkelijkheid.

Das Spiel vom Fragen
(Maatschappij
Discordia) Foto Bert
Nienhuis

